

ਫੁਲ ਬੈਚ

ਡੀਕੇ ਮਹਾਜਨ, ਐਚਆਰ ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਸੀਜੀ ਸੂਰੀ, ਜੇ. ਜੇ.

ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ।—ਅਪੀਲੈਟਸ।

ਬਨਾਮ

ਫੱਜੂ ਸਿੰਘ ਆਦਿ।- ਜਵਾਬਦੇਹ।

1965 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 444.

31 ਜਨਵਰੀ 1972 ਈ

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ (1872 ਈ 1)- ਧਾਰਾ 50 ਅਤੇ 60— ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤਾ — ਇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ — ਕੀ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣਾ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ — ਅਜਿਹਾ ਗਵਾਹ — ਕੀ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਆਨ।

ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ, ਮਹਾਜਨ ਅਤੇ ਸੂਰੀ; ਜੇ.ਜੇ.; ਸੋਢੀ; ਜੇ. ਕੰਟਰਾ.) ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸਿਰਫ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ।

(ਪੰ: ੪੪੬)

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਚਰਣ ਐਕਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਦਬਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(ਪ੍ਰਤੀ ਮਹਾਜਨ, ਜੇ.) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੱਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਸਬੂਤ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗਵਾਹ ਖੁਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਏ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਸ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਪੰ: ੫੧)

(ਪ੍ਰਤੀ ਸੂਰੀ, ਜੇ.) ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਵੰਸ਼ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਣਨਾ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸੱਚ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗਾਰੰਟੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ

ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨਾਂ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਵਹਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(ਪੰ: ੪੬)।

Amar Singh etc. v Chhaju Singh, etc. (Suri J.)

(ਪ੍ਰਤੀ ਸੋਢੀ, ਜੋ ਕਾਂਟਰਾ.) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਰਾਏ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਉਸ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਹਾਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤ ਉਸ ਕੋਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਏ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪਾਰਾ 19 ਅਤੇ 24)

ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਸੀ.ਜੀ. ਸੂਰੀ ਦੁਆਰਾ 5 ਫਰਵਰੀ, 1971 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਕੇਸ। ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਡੀ.ਕੇ. ਮਹਾਜਨ, ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਆਰ. ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਸੀ.ਜੀ. ਸੂਰੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ 31 ਜਨਵਰੀ, 1972 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਿੰਗਲ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਬੈਂਚ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 9 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ। ਮਾਰਚ, 1965 ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਲਟ. ਸਬ-ਜੱਜ, ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 18 ਅਗਸਤ, 1964, . ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਫਰਮਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮੁਦਈ-ਜਵਾਬਦਾਤਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਜੇ ਓਗਿਨੋਇਰ ਐਸ ਇੰਗ ਡਬਲਯੂ ਐਸ , ਆਰ ਕੇ, ਸੀ ਹਿੱਬਰ ਅਤੇ ਐਸ ਕੇ ਪੀ ਆਈਪੈਟ , ਇੱਕ ਵਕੀਲ ।

H IRA L AL S IBAL , RC S ETIA ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ , ਅਤੇ B IRJNDER SINGH , ਇੱਕ ਵਕੀਲ , -ਜਵਾਬਦਾਤਿਆਂ ਲਈ।

ਆਰਡਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਸੀ.ਜੀ.ਐਸ.ਯੂ.ਆਰ.ਆਈ., ਜੋ.--ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਇਸ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ, ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਵਹਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ?

(2) ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ 1E ਅਤੇ: ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ • ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ, ਇੱਥੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਸਿੱਧੂਵਾਲ ਦੇ ਹੀਰਾ ਦਾ ਇੱਕ ਭੂਰਾ ਪੁੱਤਰ 16 ਜੂਨ 1962 ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵਿਧਵਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੱਚੇ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਬਾਹਮਣ ਮਾਜਰਾ ਦੇ ਮੰਗਲ ਨਾਲ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਰਤਾਪੀ ਜੋ ਭੂਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਨੂੰ ਭੂਰਾ ਦੀ ਅਸਲੀ ਭੈਣ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਜਵਾਬਕਾਰ ਭੂਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਪਰਤਾਪੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਭੂਰਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਉੱਤਰਕਾਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਪਰਤਾਪੀ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੂਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ. ਪਰਤਾਪੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਭੂਰਾ ਅਤੇ ਪਰਤਾਪੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕਥਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਬਾਰੇ। ਪਰਤਾਪੀ. ਭੂਰਾ ਨਾਨਕੀ-ਛੱਕ ਜਾਂ ਤੋਹਫੇ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਜੋ ਮਾਮੇ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ 'ਤੇ। ਪਰਤਾਪੀ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਮਾ ਜਾਂ ਮਾਮਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭੂਰਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਭਤੀਜੀਆਂ (ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ) ਵਾਂਗ ਸਲੂਕ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਬਾਹਮਣ ਮਾਜਰਾ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਸ. ਪਰਤਾਪੀ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਵੀ ਆਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭੂਰਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਰਤਾਪੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ 'ਭੈਣ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ-ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਅਜਿਹੇ ਦੌਰਿਆਂ 'ਤੇ ਭੂਰਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਰਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਸਿੱਧੂਵਾਲ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਜੋ ਭੂਰਾ ਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੋ ਪਿਤਾ ਹੀਰਾ ਨੇ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰਤਾਪੀ ਹੀਰਾ ਦੀ ਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਰਤਾਪੀ ਅਤੇ ਭੂਰਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੌਤ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਇੰਦਰਾਜ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਇੰਦਰਾਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਰਤਾਪੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਜਾਂ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਸਨ।

(3) ਪਹਿਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੇ ਇਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 'ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੇ ਭੂਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਸਨ' ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 'ਸਿਰਫ਼ ਬੇਕਾਰ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ' ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਹੀਰਾ ਦੀ ਇੱਕ ਧੀ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇੰਦਰਾਜ ਹੈ, ਜਨਵਰੀ 1885 ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੂਵਾਲ ਦੇ ਹੀਰਾ ਦੇ ਘਰ ਇੱਕ ਧੀ ਦੇ ਜਨਮ ਬਾਰੇ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 2 ਦੀ ਕਾਪੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੇਰਵੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਪਰਤਾਪੀ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ

ਨੇ ਸਿੱਧੂਵਾਲ ਦੀ ਹੀਰਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਐਂਟਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਡੈਥ ਐਂਟਰੀ, ਕਾਪੀ ਐਗਜ਼ੀਬਿਟ ਪੀ. 3, ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਤਾਪੇ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਮੌਤ ਸੰਬੰਧ 2000 (1943 ਈ.) ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਬਾਹਮਣ ਮਾਜਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 60 ਸਾਲ ਸੀ। ਔਰਤ ਮੰਗਾਈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਰਤਾਪੀ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਵਾਲਡ' ਸ਼ਬਦ ਆਦਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਕਾਰਨ ਇੱਕ ਤਿਲਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੇ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਐਂਟਰੀਆਂ ਉਸ ਔਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਸਿੱਧੂਵਾਲ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ। ਜਨਮ ਇੰਦਰਾਜ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 1 ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 14 ਜੁਲਾਈ, 1903 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਸਿੱਧੂਵਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਰਦ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਰਣਨ ਮਾਂਗਈ, ਇੱਕ ਹਿੰਦੂ ਜਾਟ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਖੀਵਾ ਵੱਲੋਂ ਜਨਮ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਸਿੱਧੂਵਾਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਚੌਕੀਦਾਰ ਸੀ। ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਂਟਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਸਿੱਧੂਵਾਲ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਪਹਿਲੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਡਿਲੀਵਰੀ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਅਸਾਧਾਰਨ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜੰਮਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

(4) ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ; ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਮੁਦਈਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਵੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਭੂਰਾ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਦਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਫਿਰਦ ਜਮਾਂਬੰਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 4 ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਮਾਂਬੰਦੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਝੂਠ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਜਾਂ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਵੀ ਮੁਦਈ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਮੁਦਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਲੈਕਟਰ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਡੀ-ਨੋਵੋ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੰਤਕਾਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਰਥਾਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਸਿਵਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(5) ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਸਿਰਫ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ - ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਿੱਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 50 ਅਤੇ 60 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਬਨਾਮ ਨਿਮਈ ਚਰਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ*, (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਣ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕਮੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੇ ਭਾਰ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੇਠਲੀ ਐਪ ਏਲੇਟ ਕੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ

(1) ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 914.

ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਤੋਲਣ ਵਾਲੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ - ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ - ਸਬੂਤ ■ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਖੋਜ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ੁੱਧ ਅਤੇ ਸਧਾਰਨ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(6) ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜੋ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

"S.50. ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ, ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਾਧਨ, ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਭਾਰਤੀ ਤਲਾਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 494, 495, 497 ਜਾਂ 498 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।"

* * * *

"S.60. ਜੁਥਾਨੀ ਸਬੂਤ, ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਧਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ -

ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਹੈ;

ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਾਏ ਜਾਂ 'ਉਸ ਆਧਾਰ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਰਾਏ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਰਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹੈ;

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਧੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ - ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਲੇਖਕ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ, ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਮੰਨਦੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਇਹ ਵੀ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭੌਤਿਕ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਭੌਤਿਕ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

(7) ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ (1) ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, ਬਨਾਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, ਬਨਾਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਧਲ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਲਈ ਹੀ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਲਈ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਅਯੋਗ. ਜੇਕਰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭੂਰਾ (ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭਤੀਜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਬਾਹਮਣ ਮਾਜਰਾ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਨਾਨਕੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਅੱਜ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਆਹਾਂ ਸਮੇਂ ਲਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਛੱਕ ਜਾਂ ਤੋਹਫ਼ੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭੂਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਇਹ ਅਹਿਮ ਸਬੂਤ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ? ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 50 ਅਤੇ 60 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (2) ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, (3) ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹੈੱਡ-ਨੋਟ ਦੁਬਾਰਾ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਮੁੱਖ-ਨੋਟ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਾਂ। ਪਲੈਟਿਫ-ਅਪੀਲਟਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸ। ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 59 ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਢੁਕਵੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ।, ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦਾ ਬਾਹਰੀ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਜਿਸਦਾ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੂੰ - ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਆਰ 'ਇਲੇਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ

(2) 1968 PLR 83.

(3) 1969 PLR 225।43 ਆਈ

ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਰਾਏ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਦਾ ਆਚਰਣ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੈਟ ਰਿਆਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਸਮੱਗਰੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਕਥਿਤ ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਵਹਾਰ ਸੀ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤਾ. ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੌਖ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ, (2) ਦਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (1) 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵੱਲ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕੇ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਜਾਇਜ਼ ਜਾਪਦਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 50 ਅਤੇ 60 ਦੀ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਵਿਆਖਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇ, ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (2) ਵਿੱਚ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ, ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਐਸ.ਟੀ. ਪ੍ਰੇਮ ਕੌਰ, (4), ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (2) ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ। ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ

ਡੀਸ ਐਕਟ, ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਆਚਰਣ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗਵਾਹ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਲਈ, ਜੋ ਆਚਰਣ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸੀ. ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ

ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਵਜੋਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਉਹਨਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਚਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(8) *ਐਮਆਈਐਨ ਮਾਉਂਟ ਬਨਾਮ ਪਰਵੀਨ ਕੁਮਾਰੀ ਅਤੇ ਰੋਦਰਜ਼, 1* ਬਨਾਮ : ਗੋਕਲ ਐਨ ਚੰਦਲਾ ਰਾਮ
(5) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤਾ ਏ ਅਤੇ ਬੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਆਹ ਸੀ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ, ਕਿ ਲੋਕ

(4) 1959 ਦੇ ਆਰਐਸਏ ਨੰਬਰ 1757 ਨੇ 18 ਸਤੰਬਰ, 1969 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

(5) ਏਆਈਆਰ (36) 1949 ਈਪੀ 35.

ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜੋੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਪਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਕਿ ਔਰਤ ਬੀ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ, ਜੋ ਜੋੜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਏ ਨੂੰ ਜੀਜਾ (ਭੈਣ ਦਾ ਪਤੀ) ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ. ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਮੰਨਣਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(9) *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦਾ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਗੇ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੂਜੇ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਬੰਧ ਜਹਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗਵਾਹ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਆਚਰਣ ਵਿੱਚ ਕੀ ਦੇਖਿਆ, ਸੁਣਿਆ ਜਾਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦਾ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਲੀਓਓਵਿਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸ. 50 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਕਿਵੇਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਤੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗ II ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ "ਸਬੂਤ ਉੱਤੇ" ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਆਇ III ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਾਸਿਸਿਊਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਧਿਆਇ IV ਹੈ ਜੋ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਐਸ. 60 ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ *ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ*: -

ਸੈਕਸ਼ਨ 60। *

» ***

(ਸੈਕਸ਼ਨ 60 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਲਈ ਪੰਨਾ 429 ਦੇਖੋ)।

ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ S. 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ

ਆਚਰਣ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ S. 60 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਜੇਕਰ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ; ਜੇ ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ; ਇਤਯਾਦਿ. ਚਾਲ-ਚਲਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ S. 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ S. 60 ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ S. 50 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਆਚਰਣ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਚਰਣ, ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਅਨੁਭਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਰਾਏ S. 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੱਥ ਜੋ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਗਵਾਹੀ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ. 60 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸ. 50 ਅਤੇ ਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਸਲ ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ 60. ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਸੁਬਾਰਾਯਨ, (6), ਹਚਿਨਸ ਜੇ., ਨੇ ਕਿਹਾ :

'ਰਾਇ ਦਾ ਇਹ ਸਬੂਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੱਸਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਆਚਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦਿਤ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਹੈ।'

ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ S. 50 ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਹਚਿਨਸ ਜੇ. ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਤੱਥ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੱਸਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ S. 60 ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(6) ILR (1885) 9 ਮੈਡ. 9 ਸਫ਼ਾ 11 'ਤੇ.

(10) ਹਚਿਨਸ ਜੇ. ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਦੇ ਉਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹਚਿਨਸ ਜੇ. ਦੇ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ, ਇਸ ਲਈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜ ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਚਿਨਸ ਜੇ. ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵੁਡਰੋਫ ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਅਲੀ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ

ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਪੋਰਟੀਓਫਾਈ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਥੇ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

“ਸੈਕੰਡ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ 60 ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ 50 ਦੁਆਰਾ ਨਜਿੱਠੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਰਥਾਤ, - ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਬਾਈ ਗਈ ਰਾਏ, ਜੋ, ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਅਨੁਭਵੀ ਤੱਥ ਵਜੋਂ, ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦੀ ਰਾਇ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਅਜਿਹੇ ਬਾਹਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ - ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 7 ਵਿੱਚ? ਵੀ. ਸੁਭਾਰਾਵਨ, (6), ਹਚਿਨਸ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਏ ਦਾ ਸਬੂਤ ਤਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਮਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੀਮਾ ਗਲਤ ਹੈ, ਦੁਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਉੱਪਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰਨ।

(11) ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, (2) ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, (3) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ: -

“ਸਿੱਖਿਆ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਡੋਲਰੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਬਨਾਮ ਨਿਮਈ ਚਰਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ

ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜਾਂ ਹਨ, (1) ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪਵੇ; (2) ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ; (3) ਪਰ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਸਿਰਫ਼ ਆਮ ਵੱਕਾਰ (ਆਚਾਰ ਦੇ ਬਿਨਾਂ) ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਚਾਲ-ਚਲਣ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਏ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਆਚਰਣ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ “ਬਾਹਰੀ ਅਨੁਭਵੀ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਵਿਵਹਾਰ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਰਾਏ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਵਜੋਂ ਬਾਹਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਚਰਣ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਟੈਸਟੀ ਮਨੀ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਧੀ ਹੈ।

(12) ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 60 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਾਲਪਨਿਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ 'ਡੀ' ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਬਣਾਵੇ: -

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਏ ਅਤੇ ਬੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਦੇਸਤ ਜਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਨੂੰ ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਉਸ ਚੁੱਪ ਜਾਂ ਅਦਿੱਖ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿਆਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ਼ ਸੀ ਹੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੱਧਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਵਿੱਚ ਦੋ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉੱਪਰ ਆਖਰੀ ਉਪ-ਪੈਰਾ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁਕ ਦੇ ਧਾਰਕ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਿੱਖ ਰਾਏ ਹੀ ਉਸ ਰਾਏ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਚੁੱਪ ਜਾਂ ਅਦਿੱਖ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਮਾਨ ਜਾਂ ਸੁਣਨਯੋਗ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ D ਨੇ C ਦੇ ਉਸ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਕੇਵਲ C ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਏ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। A ਅਤੇ B, ਫਿਰ D C ਦੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਖੁਦ A ਅਤੇ B ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੂਜੀ ਜਾਂ ਤੀਜੀ ਡਿਗਰੀ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ C ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਚਰਣ ਕੇਵਲ A ਅਤੇ B ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। C ਦੇ ਮਨ ਜਾਂ ਰਾਏ ਦੀ ਉਪ- ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਥਿਤੀ ਉਸ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਲੱਭ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ A ਅਤੇ B ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ C ਕੋਲ ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਸਨ। ਤਦ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਪਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਵਾਹ D ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਪੰਜ ਮਨੁੱਖੀ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ, ਸੁਣਨ, ਸੁਣਨ, ਛੋਹਣ, ਸੁਆਦ ਜਾਂ ਗੰਧ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਦਾ, ਸੁਣਦਾ ਜਾਂ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ C ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਣ ਮਾਨਵ ਉਤਸਵ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਰਾਏ ਨਾਲ ਤੰਬੂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੀ ਦੇਖਿਆ, ਸੁਣਿਆ ਜਾਂ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਡੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਉਪ-ਪੈਰਾ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਡੀ ਕੋਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਏ ਅਤੇ ਬੀ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 60 ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਜਿਹੇ

ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ D ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਸੁਣਿਆ ਜਾਂ ਸਮਝਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਹੈ ਜੋ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ D ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ A, B ਅਤੇ C ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਅਤੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਵਧੀਆ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ। ਜੇ C ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੱਖ, ਸੁਣਨਯੋਗ ਜਾਂ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ C ਦੇ ਮਨ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਉਸ ਮੁਕ ਜਾਂ ਅਦਿੱਖ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 60 ਦਾ ਚੌਥਾ ਉਪ-ਪੈਰਾ ਸਿਰਫ ਰਾਏ ਦੇ ਧਾਰਕ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਮੁਕ ਜਾਂ ਅਦਿੱਖ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਰਾਏ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

(13) ਇੰਡੀਅਨ ਈਵੀ ਡੋਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 50 ਅਤੇ 60 ਦੇ ਉਪਬੰਧ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਤਰ-ਪ੍ਰਬੰਧ ਰੱਖੇ ਹਨ। *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਸਿੱਟੇ ਵੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। *ਮੇਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਿਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ*, (3) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਹੈਂਡ-ਨੋਟ ਕਾਰਨ ਵੀ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਬੈਂਚ ਕੇ ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨੋਟ ਜੋੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਲਈ, ਇਹ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ; ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

(14) ਇਸ ਲਈ, ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 5 ਫਰਵਰੀ 1971 ਈ.

ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ

ਐਚ.ਆਰ.ਸੋਢੀ, ਜੇ.

(15) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਸੂਰੀ, ਜੋ ਦੁਆਰਾ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ: -

(1) ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕੇਵਲ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਏ?

(2) ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਵਹਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ?

(16) *ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਦਰੁਸਤਤਾ ਬਾਰੇ ਇਸ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਈ।, (2), *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਬਨਾਮ ਨਿਮਈ ਚਰਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Sodhi, J.)

(17) ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਜੋ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(18) ਭੂਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੀਰਾ, ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਸਿੱਧੂਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ, 16 ਜੂਨ 1962 ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੇਟਾ ਮਾਲਕ ਬਿਨਾਂ ਵਿਧਵਾ ਰਹਿ ਕੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਛੱਜੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਚਾਓ ਪੱਖੀਆਂ ਨੇ ਭੂਰਾ ਦੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਦਈਆਂ ਨੇ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈ ਧਿਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਬਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਪਰਤਾਪੀ ਜੋ ਭੂਰਾ ਦੀ ਅਸਲੀ ਭੈਣ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਕਵਰ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਦਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਨ। ਪਰਤਾਪੀ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੂਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। Mst ਨਾਲ ਮੁਦਈ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪਰਤਾਪੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਾ। ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਨਾਲ ਪਰਤਾਪੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁਦਈ ਭੂਰਾ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਾਰਸ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ - ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰਤਾਪੀ ਅਤੇ ਭੂਰਾ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੂਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਬੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਕਤ ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਪਰਤਾਪੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭੂਰਾ ਨਾਨਕੀ ਛੱਕ (ਮਾਮਾ ਜਾਂ ਨਾਨੇ ਤੋਂ ਭੇਟ) ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭੂਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭਤੀਜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਵਰਤਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਰਤਾਪੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਿੰਡ ਬਾਹਮਣ ਮਾਜਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭੂਰਾ ਮਿਸਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਰਤਾਪੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਤਾਪੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਰਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਵਾਲਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦਾ ਭੂਰਾ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1) (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟਾ ਇਹ - ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਮੁਦਈ ਭੂਰਾ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸੂਰੀ ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ - ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ।

(19) ਉੱਤਰ! ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ > 6 ਮੈਂ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ? ਐਕਟ ਦੇ 50 ਅਤੇ 60 ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਹੀ ਆਯਾਤ ਦੀ ਸਮਝ 'ਤੇ ਵੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ: -

"50. ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ, ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹੈ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ, ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੈ:

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Sodhi, J.)

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਭਾਰਤੀ ਤਲਾਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ
ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ,

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Sodhi, J.)

ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 494, 495, 497 ਜਾਂ 498 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ।"

* * * * *

"60। ਜੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ, ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਧਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ-

ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਰਥ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਉਸ ਅਰਥ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਾਇ ਜਾਂ ਉਸ ਆਧਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਰਾਏ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਰਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਧੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਲੇਖਕ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਸਬੂਤ, ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਮੰਨਦੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਇਹ ਵੀ ਕਿ, ਜੇਕਰ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ, ਜੇ ਇਹ ਸੋਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਭੌਤਿਕ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।"

ਸੈਕਸ਼ਨ 60 ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿੱਧੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਬੂਤ ਸਿੱਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵੱਕਾਰ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ, ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ, ਰਾਏ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ, ਰਾਏ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਸਬੂਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਰਾਏ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਮੰਨਣਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਸੰਧੀਆਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਲੇਖਕ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ, ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 45 ਤੋਂ 50 ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਰਾਏ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਰੀ ਤੱਥਾਂ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਏ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਭਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰਾਏ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 51 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਜੀਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਧਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1) (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ “ਓਪੀਨੀਅਨ ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ “ਸਿਰਫ਼ ਚੁਗਲੀ ਜਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪਰਚੂਨ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ; ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਿਰਣਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਭਾਵ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਲੱਭੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਜਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚੇ ਜਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ. ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਰਾਏ ਢੁਕਵੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੀਆਂ ਢਿੱਲੀਆਂ ਗੱਪਾਂ ਜਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ. ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਾਖ ਦੇ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵੀ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਾਨਤਾ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰ ਸਰੋਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਜਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅਸਲ ਸਬੂਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਜਿਹਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਬੱਸ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰੋਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਸਰੋਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਸਾਧਾਰਨ ਵੱਕਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੇ ਤਹਿਤ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਨਿਯਮ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।, ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ * ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਰਾਏ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਹਾਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Sodhi, J.)

ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਹਾ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਗਵਾਹ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਉਪਲਬਧ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 60 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓਪੀਨੀਅਨ ਸਬੂਤ ਵੀ ਸਿੱਧੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਾਂ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਰਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਗਵਾਹ ਦਾ ਆਚਰਣ, ਅਜਿਹਾ ਆਚਰਣ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਆਚਰਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਰਾਏ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਸੰਬੰਧਤ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। *ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲਾ* ਬਨਾਮ *ਖਲੀਲਾਰ ਰਹਿਮਾਨ (7)* ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ :-

“ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਆਈਟਮ 'ਆਚਰਣ' ਹੈ, ਪਰ ਜੋ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ 'ਰਾਇ', ਅਜਿਹੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ। ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਈਟਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਇਸਦਾ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੋਈ 'ਰਾਇ' ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਆਚਰਣ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 'ਰਾਇ' ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਆਚਰਣ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਰਾਇ' ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, 'ਏ ਦੀ ਰਾਏ

(7) ILR (1942) 2 ਕੈਲ. 299—AIR 1943 ਕੈਲ. 76. ~

ਵਿਅਕਤੀ'। ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਫੈਕਟਮ ਪ੍ਰੋਬੈਂਡਮ' ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਆਉਣਾ-ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ।

ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 50 ਅਤੇ 60 ਦਾ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਭਾਵ *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਦਈ ਲੋਕਨਾਥ ਪਰੀਚਾ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹੋਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਹਲਿਆ, ਬੀਰਦਬਤੀ ਅਤੇ ਮਲਾਬਤੀ ਲੋਕਨਾਥ ਪਰੀਚਾ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਬੈਦਿਆਨਾਥ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਸਨ। ਸਤਿਆਨੰਦ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੰਪੱਤੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਮਾਲਕ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਹਰੀਪ੍ਰਿਯਾ ਸੰਪੱਤੀ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਈ। ਲੋਕਨਾਥ ਪਰੀਚਾ ਹਰੀਪ੍ਰਿਯਾ ਦੇ ਪਤੀ ਸਨ। ਹਰੀਪ੍ਰਿਯਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕਨਾਥ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਉਲਟਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਲਹਿਦਗੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਡੀਕ ਰੀਡ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰੀਪ੍ਰਿਯਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਲੋੜੇ ਅਤੇ ਉਲਟਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਬੰਧਨ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਦਈਆਂ ਦੇ ਕਥਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ 'ਤੇ ਅਧੀਨ ਜੱਜ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਕਿ

ਉਹ ਲੋਕਨਾਥ ਪਰੀਚਾ ਦੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਜਨਾਰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰੇਨ ਅਤੇ ਧਰਨੀਧਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿਰਫ ਧਰਨੀਧਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਪਰ ਬਾਕੀ ਦੋ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਬਿਆਨ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜਨਾਰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰੇਨ "ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ ਜਾਂ ਪਰੰਪਰਾ ਜਾਂ ਵੱਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੋਧੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਚਰਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਨਾਥ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਣਾ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਾ, ਅਤੇ ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਧੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਉਮਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਹਰੇਕ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਕੈਨ ਕੀਤਾ ਨੇੜਿਓ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਨਾਥ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਸਨ ਜਾਂ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਗੋਦ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(20) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਅਤੇ 60 ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ *ਰੋਕਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰੋਕਮ ਵੈਂਕਟਾ ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰ* (8) ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਸਿਰਫ ਆਮ ਵੱਕਾਰ (ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ) ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

- (1) ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪਵੇ;
- (2) ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਵਿਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ;
- (3) ਪਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਰਾਇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ।

ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ IV ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੈਕਸ਼ਨ 60 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Sodhi, J.)

ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ:

“ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 60 ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ, ਸਿਰਫ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਚਰਣ, ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਅਨੁਭਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਰਾਏ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਚਰਣ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੂ ਵਿਅਕਤੀ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਟੈਸਟ ਮਨੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 60 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਰਾਣੀ-ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਸੁਬਾਰਾਯਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (6) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, "ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਬੂਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਏ, ਪਰ ਇਹ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਆਚਰਣ ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਿਰੀਖਣ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਸੀਂ ਹਚਿਨਸ ਜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ. ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਤੱਥ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਆਚਰਣ ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਚਿਨਸ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। . ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਤਾਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਬਿਜੋਦਰ ਨਰਾਇਣ ਚੌਧਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (9) ਵਿੱਚ ਕੰਨ ਲੀਅਰ ਦੇਖੀ ਗਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ, ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

"ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਗਵਾਹ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿੱਚ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਏ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਵੇ (ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੁਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਵੇ। ਮ੍ਰਿਤਕ, ਜੀਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ) ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਰਾਏ ਦਾ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਉਹ ਸਮਾਂ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸਨੇ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ (ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ) ਇਸਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇਗਾ ਪਰ ਇਸਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਬੂਤ ਹੈ

ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਖੋਜ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਹੈ।

(8) ਏਆਈਆਰ 1954 ਐਸਸੀ 601.

ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡ ਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨੋਂ ਗਵਾਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਜਨਾਰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸ਼ਰੇਨ ਅਤੇ ਧਰਨੀਧਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ *ਦੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਨਾਰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਧਰਨੀਧਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਨਾਰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਨਾਥ ਦੀ ਧੀ ਮਾਲਾਬਤੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਲੋਕਨਾਥ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਾਲਾਬਤੀ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਦਈ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਉਪਨਯਨ ਸਮਾਰੋਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਲੋਕਨਾਥ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਾਲਾਬਤੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਧੀ ਅਤੇ ਦਯਾਸਾਗਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਲਾਬਤੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਧੀ ਰਾਧਿਕਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਨਾਰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੀ ਰਾਇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਲੋਕਨਾਥ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਲਾਬਤੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਲੋਕਨਾਥ ਦੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਅਤੇ ਉਪਨਯਨ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਲਈ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਨਾਰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਵਿਆਹਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਸੱਦੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਲਾਬਤੀ ਲੋਕਨਾਥ ਦੀ ਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਲੋਕਨਾਥ ਦੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਧਰਨੀਧਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਜਨਾਰਦਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦਾ ਮਾਮਾ ਸੀ। ਉਹ ਰਾਧਿਕਾ ਅਤੇ ਸਰਜੂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਨਿਮਈ ਦੇ "ਧਾਗੇ" ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਮੰਧਾਤਾ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ "ਗਨਸਾਨ" ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਸੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੀ.ਸੀ. ਪੀਂਡਤ, ਜੇ., ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ '* ਸਹੀ ਸੀ। *ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (2) (ਸੁਪਰਾ)* ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ "ਇਹ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ — ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦਾ ਬਾਹਰੀ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ — ਜੋ ਕਿ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਚਾਲ-ਚਲਣ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਵੇ ਕਿ ਗਵਾਹ ਖੁਦ ਉਕਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸ਼ਰਤ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਕੋਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੋਣ।

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Suri, J.)

(21) ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਜੋ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਰਾਏ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

(22) ਡੋਲਗੋਬੰਦਾ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੂਜੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹੀ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਲੈਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜੋ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ।

(23) ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ।

(24) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਖੂਨ, ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 32(5) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 32(5) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

"32. ਬਿਆਨ, ਲਿਖਤੀ ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ, ਜੋ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਪੈਸ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕੇਸ ਦਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹਨ: -

* ◆ ◆ * ◆ *
* * * * * —

(5) ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਖੂਨ, ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਖੂਨ, ਵਿਆਹ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਸਨ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਬਿਆਨ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਠਾਇਆ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਲੱਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਗੈਰ- ਵਾਜਬ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Suri, J.)

ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਵੀ ਵਜ਼ਨ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਰਾਇ ਜਾਂ, ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਸਬੰਧ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਂ ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵੇਂ ਹੋਣਗੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਚਰਣ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਆਚਰਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਂ ਅਸੰਭਵ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਰ ਸੰਪੱਤੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਬੂਤ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰੋ-ਏ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਜਾਂ ਅਸੰਭਵ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ. ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਕਥਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਨਾ ਹੋਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਈਟੀਨ, ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਜੋ ਵੀ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਦਾ ਆਚਰਣ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤ ਉਸ ਰਾਏ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਾ ਆਚਰਣ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਤੋਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਆਚਰਣ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(25) *ਸੁਥਾਰਾਯਨ ਦੇ ਕੇਸ (6)* ਵਿੱਚ ਹਚਿਨਜ਼, ਜੇ. ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਆਚਰਣ ਸਿਰਫ ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਇੱਕ ਵੇਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਭਰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Suri, J.)

ਕਿ ਆਚਰਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ 'ਬੀ' 'ਸੀ' ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ 'ਏ' ਨੇ 'ਬੀ' ਨੂੰ 'ਸੀ' ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਏ' ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ 'ਬੀ' ਦੇ ਉਕਤ ਆਚਰਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ 'ਏ' ਦਾ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 60 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਸਬੂਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਾਲ, ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਇਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਤਰਕਪੂਰਨ ਤਰਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ ਰਾਏ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(26) ਇਹਨਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੀ. ਜੀ. ਸੂਰੀ, ਜੇ.

(27) ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਸੋਢੀ, ਜੇ. ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਜਵਾਬ, ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦੋਵਾਂ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਥੋੜੇ ਹੋਰ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣ।

(28) ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ *ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ* (2) (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਇਸਦਾ ਰੂਪ ਅਤੇ ਰੂਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ ਕਿ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Suri, J.)

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੇ ਉੱਤਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਉਣਗੇ ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀਰ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੁਨਰ ਵਿਵਸਥਾ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਵਾਂਗਾ ਜੋ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: -

"ਕੀ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ?

(29) ਮੇਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦਾ ਕੇਸ* (1) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਰ ਸਿਰਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਜੋਂ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ

(30) ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਿੱਬਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਜੋ ਕਿ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਤੱਥ ਸੀ। ਧਾਰਾ 50 ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਧਾਰਾ 60 ਦੀ ਚੌਥੀ ਧਾਰਾ (ਸਿਰਫ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਰਾਏ ਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਏ ਜਾਂ ਉਸ ਰਾਇ ਤੋਂ ਆਕਾਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸੈਟਿੰਗ ਜਾਂ ਅਧਿਆਏ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਐਕਟ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 50 ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸਕੀਮ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਸੈਟਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ, ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਅਧੀਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ (ਬੀ) ਧਾਰਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਹੈ ਜੋ 'ਏ' ਅਤੇ 'ਬੀ' ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਚਰਣ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਜਾਂ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਵਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹੀ ਜੋ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨੇ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਭੁਲੇਖੇ ਦੇ ਟਰੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਇਸਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਉਹਨਾਂ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਹਤਰ ਸੁਰਾਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਨਾਲੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ, ਭਾਗ ਜਾਂ ਅਧਿਆਏ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਲੇਖ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਓਪੀਨੀਅਨ ਵਰਗੀ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੀ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Suri, J.)

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਰਾਏ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਰਗੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਟੇਕ ਟਾਇਲ ਨੂੰ ਫੜੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹਰੇਕ ਟੁਕੜਾ, ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ' ਜਾਂ 'ਮਸਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਦਾ ਹਰੇਕ ਅੰਸ਼ ਇੱਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 6. ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੜੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਹਰੇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਢੁਕਵੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਅੰਸ਼ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਹਰ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਜਾਂ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂ ਤੱਥ ਹਨ। ਜੇ ਮੈਂ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਚਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਸਵੈ-ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਧਾਰਾ 3 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 5, 6, 7, 11(2) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਇ II ਵਿੱਚ "ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਜੋ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਨਵੇਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਜਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਤੱਥ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿੰਨੋਂ ਤੱਤ ਸਹਿ-ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭੰਬਲਭੂਸ਼ਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਝੁਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ।

(31) ਕੁਝ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਨੁਕਸਦਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ.

ਸਿੱਥਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਆਧਾਰਿਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੁਕਮ *ਨਟਬਰ ਪਰੀਚਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨਿਮਈ ਚਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (10)* ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਇਹ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਸ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (1)* (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਰੇ ਸੀਜੇ ਨੇ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਲਈ। ਧਾਰਾ 50 ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ 'ਵਿਅਕਤੀ' ਸ਼ਬਦ ਲਈ 'ਗਵਾਹ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਬਦਲ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗਵਾਹ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਮੀਡੀਆ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੇ ਸੀਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਰੀਡਿੰਗ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਲਾਰਡ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਲਈ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਚਰਣ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਵੱਜ-ਵੱਜ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਕਈ ਜਨਮਾਂ, ਮੌਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ।

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Suri, J.)

ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਤੱਥ ਵਾਂਗ ਜਨਮ, ਮੌਤ ਜਾਂ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜਨਮ, ਮੌਤ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਖਿਆ ਹੈ।

(32) ਉਦੋਂ ਹੋ ਸੀਜੇ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਲਾਲ ਹੋਣ ਦੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਲਈ ਖੂਨ, ਵਿਆਹ, ਗੋਦ ਲੈਣ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਵੰਸ਼ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਅਕਸਰ ਉੱਠਦੇ ਹਨ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਕਿ ਸਬੂਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਅਸਫਲਤਾ ਵੱਲ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗਾ। ਕਾਨੂੰਨ, ਇਸ ਲਈ, ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸਬੂਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਵੰਸ਼ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਇਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਆਦਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗਾਰੰਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ

(10) ਏਆਈਆਰ 1952 ਉੜੀਸਾ 75.

ਨਟਬਰ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ (10) ਵਿੱਚ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸੁਣਨ ਦੇ ਇੱਕ ਅਤਿ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਚੁਗਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਚੂਨ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੰਨਣਯੋਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। . ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਹੋ ਸੀਜੇ ਨੇ ਕੁਝ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਾਲੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਸੀ। ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰਾਏਨ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਹੋ ਸੀਜੇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰੇਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਦੋਖਿਆ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਲ-ਇੰਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ) ਕਿ ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਹੋਰ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਜਨਾਰਧਨ ਮਿਸਰਾ ਅਤੇ ਧਰਨੀਧਰ ਮਿਸਰਾ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰੇਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 8 ਆਪਣੀ ਮਿੱਠੀ ਸਖਿਪਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਤਿਮਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗਰਭਵਤੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰੇਨ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਬੇਲੋੜੀ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਕੀ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਜੋ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਝੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿਸ ਲਈ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰੇਨ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੱਤ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ।

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Suri, J.)

(34) ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ']; ਇੰਗਲਿਸ਼ ਕਾਮ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਧਾਰਾ 50 ਅਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਸੀ ਜੋ ਰੇ ਸੀਜੇ ਨੇ *ਨਟਬਰ ਪਰੀਚਾ ਦੇ ਕੇਸ* (10) ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵੱਸ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 32(5) ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੁਣਨ 'ਤੇ ਸੁਣਨਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਲੋੜ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵਜੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ

ਵੱਲਸ ਬਨਾਮ ਯੰਗ, (11) ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਐਲਸੀ ਏਰਸਕਾਈਨ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ , (11) ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਖਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਿਯਮ. ਪੇਡੀ ਗ੍ਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ , ਇਸਲਈ, ਇੱਕ ਸੈਕੰਡਰੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇਗੀ। *Esenlorted v. Clum*, (12) ਵਿੱਚ *Peckham/J.* ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਹੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਬੂਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋੜ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ ਇਸਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖਾਸ ਮਹੱਤਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਸੰਭਾਵੀ, "ਹਾਲਾਤ ਦੇ - ਹਾਲਾਤ ਅਜਿਹੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਨਾਟੁ ਰੈਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਝੂਠ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।" ਇਸਲਈ *ਐਨਟ ਲਿਟਮ ਮਾਰਟਮ* ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਤੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਬਿਆਨ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਖੋਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਅਜਿਹੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉੱਘੇ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਕਸਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰੇ ਸੀਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਵੰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਵਜੋਂ ਰਵਾਇਤੀ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਿਯਮ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਚਰਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਗਵਾਹ ਧਰਨੀਧਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ 96 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸੱਚੀ ਗਵਾਹੀ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋਰ ਦੋ ਛੋਟੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ ਜਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੁਆਰਾ. ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰੇ ਸੀਜੇ ਦਾ ਏਪੀ ਪ੍ਰੋਚ ਬੇਲੋੜਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਵਧਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਸਬੂਤ

(11) (1806) 13 ਵੇਸ. 140.

(12) 126 NY 552 SE 1024

ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਗਵਾਹ ਮੰਨਣਯੋਗ ਸੀ. ਇਹ ਆਕਸੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਰਸਿਮਹਨ ਜੇ. ਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਜੋ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

(35) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀਏਬਸਟ੍ਰੈਕਟ ਦੇ ਬਿਊਰੀਬਨ ਬਿਊਰੀਬਨ ਨੇ ਕੁਝ ਤਿਮਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰੇਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਗਿਆ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮੁਦਈਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਮਾਲਾਬਤੀ ਅਤੇ ਅਹਿਲਿਆ ਲੋਕ ਨਾਥ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਲੋਕ ਨਾਥ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਲੋਕ ਨਾਥ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੌਤਿਆ ਨੰਦ ਦੀਆਂ ਸਹਿ-ਸੰਗੀਤ ਭੈਣਾਂ ਸਨ, ਲੋਕ ਨਾਥ ਦੀ ਮੌਤ 1895 ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੌਤਿਆ ਨੰਦ ਦੀ 1902-03 ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਗਵਾਹ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰਾਏਨ ਜੋ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਦਾ ਜਨਮ 1903 ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰਾਏਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੌਤਿਆ ਨੰਦ ਅਤੇ ਲੋਕ ਨਾਥ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਬਾਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਬੇਬੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੌਤਿਆ ਨੰਦ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਵਾਹਿਤ ਪਿਤਾ-ਧੀ ਜਾਂ ਭਰਾ-ਭੈਣ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਆਪਸੀ ਵਿਵਾਹਿਤ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਵਾਹ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ, ਸਗੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਮਲਾਬਤੀ ਅਤੇ ਅਹਿਲਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜੋ ਉਹ ਖੁਦ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਵਾਹਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ / ਉਸਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਨ ਦਾ ਇੱਕ ਤੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਵੱਸ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(36) There is some confusion as to the meaning of the word 'confusion' in the 50th paragraph of the judgment. It is clear that the word 'confusion' is used in the 50th paragraph of the judgment to refer to the confusion of the witnesses. It is clear that the word 'confusion' is used in the 50th paragraph of the judgment to refer to the confusion of the witnesses. It is clear that the word 'confusion' is used in the 50th paragraph of the judgment to refer to the confusion of the witnesses.

ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਰਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ। ਅਤੇ ਉਹੀ ਗਵਾਹ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹ, ਇਸ ਲਈ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਗਵਾਹ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਇੱਕਮੁਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਵੇ ਜੋ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਅਣਇੱਛਤ ਸਹਿਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਤਾਲਮੇਲ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਨਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਅਸਲ ਤੱਥ ਦਾ ਪੁਨਰ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਤਿੰਨੋਂ ਤੱਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਨਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਖੁਦ ਗਵਾਹੀ-ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਵਾਹਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(37) "ਮਹਾਰਾਣੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਸੁਬਾਰਯਨ, (6)" ਤੋਂ ਇੱਕ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਫਿਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਚਿਨਸ ਜੇ. ਨੂੰ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ - ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਟਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਗੋਂ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ। ਜੇਕਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਲਈ ਸਿਰਫ '* ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਗਵਾਹ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰੇਨ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਉਸੇ ਮਾਪਦੰਡ 'ਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੇਸ ਦੀ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਗਵਾਹ ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੋ ਬਜ਼ੁਰਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਦੇਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ ਗਵਾਹ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ਿੰਦਾ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਮਿਸਰਾਏਨ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਂ ਸੈਕੰਡਰੀ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੋ ਬਜ਼ੁਰਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ। ਉਹ ਦੋ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ, ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਿੰਨੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉੱਤਮ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 60 ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਬੂਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਬਿਹਤਰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਲਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀਮਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਓਪੀਨੀਅਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਉੱਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹੜਾ ਇਨਫ ਰੀਅਰ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਸ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਝੂਠੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੋਵੇਗਾ।

(38) ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੁਝ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ-ਬਕਸੇ ਵਿਚ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਕਦੋਂ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜਾਂ ਚਾਲ- ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਆਚਰਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਐਬਸਟਰੈਕਟ ਖਿਊਰੀਜ਼ਿੰਗ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(39) ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ 'ਡੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਾਲ 'ਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹਿਮਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾੜੀ ਜਾਂ ਲਾੜੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ, ਵਪਾਰਕ, ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਖੂਨੀ ਸਬੰਧਾਂ ਕਾਰਨ ਉੱਥੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਕੋਲ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ-ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੁਝ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ? ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Suri, J.)

ਜਾਂ ਰਾਇ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਰਾਇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਜੋ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਨਬੀ ਹੈ। ਆਓ ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸੰਗੀਤਕ ਬੈਂਡ ਦਾ ਮੁਖੀ ਐਂਗਲੋ-ਇੰਡੀਅਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉੱਥੇ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉਸ ਤੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਕੋਲ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਹੈ

ਮੈਮੋਰੀ। ਉਹ "ਐਫ" ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੰਨਿਆਦਾਨ ਸਮਾਗਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਸਮੁਦਾਏ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸੇਰੇ ਮਨੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਾੜੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾੜੇ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪੌਪ ਜਾਂ ਫੁਲੀਅਨ (ਫੁੱਲੀਅਨ) ਡੋਲ੍ਹਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜਕੀ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੁਣ ਤੋਂ ਲਾੜੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ "MU" ਨਾਮ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਾਲ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਹਾਥੀ ਦੰਦ ਦੀਆਂ ਚੂੜੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ "D's" ਮੂਹਰਲੀਆਂ ਬਾਂਹਾਂ (ਚੂਰਾ ਚਰਨਾ) ਵਿੱਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ "MU" ਨੂੰ "D" (ਛੱਕ) ਨੂੰ ਕੁਝ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਸੂਟ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ 'ਤੇ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਾਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੈ। ਸੈਰੇਮਨੀ ਦੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਪਹਿਲੂ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ 'ਤੇ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ 'ਮੂ' ਹਾਥੀ ਦੰਦ ਦੀਆਂ ਚੂੜੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 'ਮਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਕ ਲੜਕੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਉਂ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਉਸਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਰਥ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਾਂ, ਐਂਗਲੋ-ਇੰਡੀਅਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਹੈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਅਣਜਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 'ਘਰ ਘਰ ਮੈਂ ਦੀਵਾਲੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਮੈਂ ਅਧੋਰਾ' ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਚਨਚੇਤ ਧੁਨ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਨੇਰੇ ਗੁਆਂਢੀ ਹੁੱਡ ਦੇ। ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਕਸਦ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਹ ਨਸਲੀ, ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੀ ਅਨੰਦਮਈ ਅਗਿਆਨਤਾ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਕੁਝ ਪੈਡੈਟਿਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੀ "D" ਨਾਲ "F" ਜਾਂ "MU" ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਵਿਵਹਾਰ, ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ "D" ਦੇ ਨਾਲ "F" ਜਾਂ "MU" ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੋਂਦ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਸੀ।

(40) ਮੰਨ ਲਓ ਕਿ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਡੀ ਨਾਲ "F" ਜਾਂ "MU" ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਡ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਗਵਾਹ-ਬਾਕਸ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਦੱਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ। "D's" marriage ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੈਰੇਮਨੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਵਰਣਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ

ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ "F" ਅਤੇ "MU" ਦਾ "D" ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ "D" ਪ੍ਰਤੀ "F" ਅਤੇ "MU" ਦੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ 'ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ' ਹੈ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਮਸਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ' ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ ਦਰਸ਼ਨ; ਸੈਕਸ਼ਨ 5, 6, 7 ਅਤੇ 11(2) ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ। ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਿੱਧੀ ਧਾਰਨਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 60 ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(41) ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ "D" ਪ੍ਰਤੀ "F" ਜਾਂ "MU" ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਏ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸੀ। ਮਕਸਦ, ਕੋਈ ਵੀ ਗਵਾਹ-ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਵ-ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਾਦਰੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਕੋਲ "F", "MU" ਅਤੇ "D" ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ, ਵਰਤੋਂ, ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ। - ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਣਿਤ "ਡੀ" ਵੱਲ MU", ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਅਟੱਲ ਹੈ ਕਿ "F ਦਾ" ਆਚਰਣ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ "D" ਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ। ਪੁਜਾਰੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'MU's "ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਣਿਤ ਵਿਵਹਾਰ ਕੇਵਲ "MU" ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ "D" ਦਾ ਮਾਮਾ ਸੀ। ਸਰਵ-ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਇਹ ਸਬੂਤ ਧਾਰਾ 49 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ। ਰਾਏ ਧਾਰਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 60 ਦੀ ਚੌਥੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਦੁਬਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਪਾਦਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

(42) ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ "F" ਅਤੇ "MU" ਕੋਲ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਲੇਸ਼ਨਸ਼ਿਪ ਸਿੱਧ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਸਨ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਵਾਹ-ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਅੱਧੀ ਪਤਨੀ ਜਿਸਨੇ "ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ" ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਾਦਾ ਬੱਚੇ ਦਾ "F" ਡੀ. ਮਿਡ-ਵਾਈਫ ਨੂੰ "ਡੀ ਦੇ" ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੱਧ ਪਤਨੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ "F" ਅਤੇ "MU" ਨੂੰ "F" ਦੀ ਧੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ "F" ਅਤੇ "MU" ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿ "F" ਅਤੇ "MU" ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ "F" ਅਤੇ "MU" "ਡੀ" ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ, ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲਿਆਉਣਾ ਅਤੇ < ਤੋਹਫ਼ੇ ਬਣਾਉਣੇ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਜਨਮ. ਨਰਸ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ "F" ਅਤੇ "MU" ਦੀ ਇਹ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Suri, J.)

ਸੀ ਕਿ "D" "F" ਦੀ ਧੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ "F" ਅਤੇ "MU" ਦੀ "D" ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰਾਏ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 50 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ

(43) ਆਓ ਹੁਣ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਦਾ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਇਸ ਸਬੰਧ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਾਂ ਗੈਰ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਰਾਏ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ip ਅਤੇ the

ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਕੋਲ ਇਹਨਾਂ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਉਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਵਾਹ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਸਬੂਤ ਸੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 60 ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਢੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਸਿੱਧੇ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਸੀ। "D" ਪ੍ਰਤੀ "F" ਅਤੇ "MU" ਦਾ ਆਚਰਣ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜਾਣੇ ਕਿ ਇਹ ਆਚਰਣ "D" ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ "F" ਅਤੇ "MU" ਦੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਬੈਂਡ ਮਾਸਟਰ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਚਰਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ I ਆਚਰਣ ਧਾਰਾ '50 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਆਚਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ।

(44) The< ਸਭ-ਜਾਣਨ!Spriestiiisil ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ: ਮੈਂ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ of "F" ਅਤੇ "MU" ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸਮੇਂ "D" ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਜਾਂ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਏ ਧਾਰਾ 49 ਅਧੀਨ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਦੀ ਚੌਥੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗਵਾਹ-ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Mahajan, J.)

(45) ਸਰਵ-ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਇਹ ਰਾਏ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 50 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਗਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੁਜਾਰੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ" "F" ਅਤੇ "MU" "D" ਵੱਲ। ਪੁਜਾਰੀ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਚਰਣ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਰਾਏ ਤੋਂ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਏ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਰਾਏ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਚਰਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪ੍ਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਰਾਏ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਜਾਂ ਉੱਲੀ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ "F" ਅਤੇ "MU" "D" ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਆਚਰਣ ਰਾਏ ਦਾ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸਟਲਾਈਜ਼ਡ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਪੈਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰੰਗਹੀਣ ਘੋਲ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀ, ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਟਲੀਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਰੂਪ ਦਾ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਘੋਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਖਾਸ ਰਚਨਾ. ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ, ਉਹ "D" ਪ੍ਰਤੀ "F" ਅਤੇ "MU" ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਦੇ ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਰਾਇ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ "F" ਅਤੇ "MU" ਕੋਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਹ "D" ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਮਾ ਸਨ। ਹੁਣ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਰਾਏ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਹੋਏ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਏ ਧਾਰਾ 49 ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 60 ਦੀ ਚੌਥੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੁਜਾਰੀ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "F" ਅਤੇ "MU" ਨੇ ਕੀ ਰਾਏ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਨ। "D's" ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ "F" ਜਾਂ "MU" ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਐਪ ਪੇਰੋਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਰਾਏ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਵਰਣਨ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜੋ ਬੈਂਡ ਮਾਸਟਰ ਦੁਆਰਾ ਵਰਣਿਤ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਵਿੱਚ "F" ਅਤੇ "MU" ਖੇਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਾਹਰ ਹੈਂਡਲਿੰਗ ਨਾਲ, ਪੁਜਾਰੀ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੇ ਕੈਲਸੀਫਾਈਡ ਸ਼ੈਲੀ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿਪ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅੰਦਰਲੇ ਰੰਗਹੀਣ ਘੋਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਰੂਪ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਜਾਰੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੇ ਜਿਸ ਦੀ ਅਸੀਂ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਬੈਂਡਮਾਸਟਰ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਦੇ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਣਜਾਣ ਕੈਰੀਅਰ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ.

(45) ਆਮ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਲੇਪ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਸਕੋਰ, ਜੋ ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਯੋਗ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ-ਖਾਨੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਾ ਹੋਵੇ।

(46) ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵੰਸ਼ ਜਾਂ ਪੁਨਰ-ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੱਕ

ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਚੂਨ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੱਚ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਗਾਰੰਟੀ. ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਲਚਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

(47) ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਮੇਰਾ ਜਵਾਬ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਲਈ, ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਡੀ. ਕੇ ਮਹਾਸਨ, ਜੇ.

(48) ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਨੂੰ ਕੀ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਸੂਰੀ ਜੇ. ਨੇ ਉਹ ਸਵਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਫੁਲ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ: -

“ਕੀ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹੋਣ। ਉਹ ਆਚਰਣ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ?”

(49) ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀਰ ਸੋਢੀ ਜੇ ਨੇ ਸੂਰੀ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਰੈੱਡ ਕੀਤੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ: —

“(1) ਕੀ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਲਈ ਜ਼ਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਹਨ

ਵਿਵਾਦਿਤ ਰਿਲੇਸ਼ਨਸ਼ਿਪ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਏ ?

(2) ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ?”

(50) *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਪਰੀਚਾ ਬਨਾਮ ਨਿਮਈ ਚਰਨ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ* (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। . ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ , ਸੂਰੀ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਖੁਦ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

(51) ਜੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਕੇਸ* (1) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਵਾਲੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Mahajan, J.)

ਹੈ, ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੱਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਉਸਦੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਸਬੂਤ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗਵਾਹ ਖੁਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਚਾਰ-ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਚਰਣ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਬੰਧਿਤ ਰਾਏ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਸ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ (*ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ita Vcs ਵਿੱਚ*) *ਰੇਖਾਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ* ਜੋ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਕਹੀ ਗਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(52) *ਡੋਲਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਕੇਸ (1)* ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਵਾਲੇ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

“ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੀਕਰਨ 'ਮਸਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਤਬੂ, ਕੁਦਰਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਦੇਣਦਾਰੀ ਜਾਂ ਅਪਾਹਜਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; 'ਸਬੂਤ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ (1) ਉਹ ਸਾਰੇ ਬਿਆਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ; ਅਤੇ (2) ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਢੁਕਵਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚਲੇ ਹਰ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 50 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਜੋ ਕਿ ਚੈਪਟਰ II ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੀਲ ਵੈਸੀ' ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 50, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ:

ਧਾਰਾ 50. ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ, ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ, ਵਿਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ।'

ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਢੇ ਪੜਨ 'ਤੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ

ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੰਨ-ਕਿਊ, ਡੈਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਜਿਸ ਕੋਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੈਂਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅਸਲ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੋੜਾਂ ਹਨ - (1) ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਪਵੇ; (2) ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਓ.ਪੀ.ਆਈ. ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੈ; (3) ਪਰ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ

465

ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੋਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਕੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ। ਰਾਏ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਗੱਪਾਂ ਜਾਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਦੀ ਪਰਚੁਨ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਹੈ; ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਨਿਰਣਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜੋ ਕਿ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕੀ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ, 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੱਖੀ ਗਈ ਰਾਏ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ ਅਤੇ, ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਸਲ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ - *ਚੰਦੂ ਲਾਈ ਅਗਰਵਾਲਾ ਬਨਾਮ ਖਾਲਿਦਰ ਰਹਿਮਾਨ*, (7) ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਇਹ ਸਿਰਫ਼ 'ਆਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਰਾਏ' ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਚਰਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। *ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਆਈਟਮ 'ਆਚਾਰ' ਹੈ, ਜੋ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ 'ਰਾਇ' ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ। ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਈਟਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਇਸਦਾ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਿਵਹਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕੋਈ 'ਰਾਇ' ਸਥਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਆਚਰਣ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 'ਰਾਇ' ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਆਚਰਣ ਇੱਕ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ 'ਰਾਇ' ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।*

ਜਦੋਂ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਅਜਿਹੇ ਮਾਪਦੰਡ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ਼ ਸਬੂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, 'ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਾਏ'। ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤੋਲਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਫੈਕਟਮ ਪ੍ਰੋਬੈਂਡਮ' ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ 'ਤੇ ਆਉਣਾ-ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ।'

ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਸਿਰਫ਼ ਸਾਧਾਰਨ ਵੱਕਾਰ (ਆਚਾਰ ਦੇ ਬਿਨਾਂ) ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Mahajan, J.)

ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ; 'ਲਕਸ਼ਮੀ ਰੈਡੀ ਬਨਾਮ ਵੈਕਟਾ ਰੈਡੀ, (8)।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਕਿਵੇਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਢੁਕਵੀਂ ਤੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਰਾਏ ਬਣਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦਾ ਭਾਗ II 'ਪ੍ਰਫੁੱਲ' 'ਤੇ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਆਇ III ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਫਾਸੀਕੂਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਧਿਆਇ IV ਹੈ ਜੋ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 60 ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

'ਸੈਕਸ਼ਨ 60. ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ, ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਧਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ-

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਉਸ ਅਰਥ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਸੀ;

ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਰਾਏ ਜਾਂ ਉਸ ਆਧਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਰਾਏ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਰਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹੈ'।

ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਚਰਣ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਆਚਰਣ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਵਹਾਰ ਧਾਰਾ 60 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਜੇਕਰ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ; ਜੇ ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ; ਇਤਯਾਦਿ. ਆਚਰਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 50 ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 60 ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ

ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ

50 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਆਚਰਣ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਚਰਣ, ਇੱਕ ਬਾਹਰੀ ਅਨੁਭਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਰਾਏ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੈਸਟੀ ਮਨੀ ਬਾਹਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੱਥ ਜੋ ਆਚਰਣ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਗਵਾਹੀ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 50 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 60 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੱਚਾ, ਅੰਤਰ-ਸਬੰਧ ਹੈ ਸਬੂਤ ਐਕਟ. ਮਹਾਰਾਣੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਬਨਾਮ ਸੁਬਾਰਯਨ, (6) ਵਿੱਚ, ਹਟ ਚਿਨਸ ਜੇ, ਨੇ ਕਿਹਾ:

'ਰਾਏ ਦਾ ਇਹ ਸਬੂਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੱਸਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਆਚਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ. ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ।'

ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 50 ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਤਰੀਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਦਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਹਚੀਨ, ਜੇ. ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਪੁੱਤਰ ਜਿਸਦੀ ਰਾਏ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਲਣ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੱਸਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਚਰਣ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

(53) ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ, ਇਸ ਲਈ, ਸੂਰੀ ਜੇ. ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀਰ ਸੋਢੀ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਵੀ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਸੂਰੀ, ਜੇ. ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਕਿ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ

ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ ਸੋਢੀ ਜੇ., ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਜਵਾਬ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਇਹ ਕੇਸ ਅੰਤਿਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਕੋਲ ਵਾਪਸ ਜਾਵੇਗਾ।

Amar Singh etc. v. Chhaju Singh, etc. (Mahajan, J.)

ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ।

(54) ਫਿਰ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 31 ਵਿੱਚ, ਸੋਢੀ ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੌਰਸ ਸਵਾਲ ਅਤੇ ਸੂਰੀ ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਸੋਢੀ ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੂਰੀ ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇ.ਐਸ.ਕੇ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ

473

I.L.R. Punjab and Haryana

(1972)2

6379 ILR ਸਰਕਾਰ Cd ਦਬਾਓ।